Türkiye'nin Füze Programı

Aaron Stein

Giriş:

Türkiye on yıllardır silahlı kuvvetlerini modernize etme uğraşı içinde olmuştur. Soğuk Savaş boyunca Türk ordusu, olası bir Varşova Paktı istilasına karşı müdafaa edebilecek büyük bir sabit askeri kuvvetinin devamlılığını sağlamaya odaklanmıştı. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden kısa süre sonra, Türk askeri planlamacıları daha ufak ve profesyonel bir orduya geçiş için adımlar atmaya başlamışlardır. Baştan beri bu reformların arasında, ülkenin kendisini seyir ve balistik füzeler edinmeye ve geliştirmeye adaması da vardır. Hala emekleme aşamasında olsa da seyir füzesi programının amacı, TSK'ya bölgedeki çeşitli hedeflere yüksek isabet oranıyla saldırabilme yetisinin kazandırılmasıdır. Daha farklı bir ölçekte olsa da, balistik füze programının amacı TSK'ya kara hedeflerine saldırmakta daha çok esneklik vermektir. Bu iki program, Ankara'nın Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ile mücadelesinde hayati önem taşıdığını düşündüğü insansız hava aracı (İHA) geliştirme çabalarıyla yan yana yürütülmüştür.

Ankara aynı zamanda füze savunma sistemleri alımı kararına sadık kalmıştır. Kısa mesafeli karadan havaya füzeler almış olsa da, Türkiye'nin şu noktada balistik veya seyir füzelerine karşı savunmak üzere tasarlanmış herhangi bir sistemi bulunmamaktadır. Bölgedeki devletler Scud füzesi stoklarını genişletmeye devam ettikçe, Türkiye de topraklarını müdafaa etmek için yollar aramaya devam etmiştir. Dolayısıyla füze savunması sistemlerinin alınması ve hedeflere yüksek isabet oranıyla saldırılma kapasitesinin kazanılması TSK için yüksek bir öncelik ve önem taşımaktadır. Fakat Türkiye'nin füze geliştirme programları hala dış tedarikçilerden gelecek yardımlara bağımlıdır ve ancak yakın dönemde Türk hükümeti tarafından öncelik kazanmışlardır. Buna rağmen Ankara, füze üretim programına uzun vadeli bir yaklaşımla bakmakta kararlıdır ve füzelerini ülke içinde üretme kapasitesi geliştirmeyi hedeflemektedir. Dolayısıyla Ankara'nın, karşılığında hiçbir ortak üretim veya teknoloji transferi anlaşması imzalamadan bir yığın füze satın almayı tercih etmektense, dış tedarikçilerle kendisi için avantajlı teknoloji transferi anlaşmaları akdetme çabalarına devam etmesi daha olasıdır. Bu duruş, Ankara'nın Türk askeri kapasitelerini geliştirmeye kararlı olmasına rağmen, uzun vadede askeri olarak daha bağımsız olma hedefine sadık kaldığını göstermektedir. Bundan ötürü füze programının iki amacı vardır: 1) TSK'ya hedeflerine taarruz edebilmesi için daha fazla olanak vererek ülkenin savunmasını güçlendirmek; 2) Türkiye'nin büyük ama rekabet kapasitesi görece az olan savunma sektörünü güçlendirmek.

Yeni bir Askeri Doktrine Doğru: Seyir Füzeleri ve İHAlar

Türkiye Cumhuriyeti, tarihinin büyük kısmı boyunca Kürt isyancılarla mücadele etmiştir. Çatışmalar genelde kış aylarında yavaşlar, bahar ve yaz aylarında ise yeniden şiddetlenirler. Ordu operasyonlarına tüm sene boyunca, her hava koşulunda ve gece devam etmek için büyük çaba göstermiştir. TSK bu zorlukların üstesinden gelebilmek için, PKK kamplarını gerektiği her an gözetleme ve saldırma yeteneğini geliştirecek askeri sistemleri araştırmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin insansız hava araçlarına giderek daha fazla güvenmesi ve üretimini arttırmasını Türk askeri planlamacıları da takip etmiş ve İHAlara PKK ile mücadelede hayati bir önem atfetmişlerdir.

Türkiye İHA seçeneğinin incelenmesine 1990ların başında başlamıştır. Bu erken çalışmaların arasında, uçak iskeleti tasarımı, yazılım ve muhabere alt sistemleri ve insanlı hava araç sistemlerinin en iyi nasıl insansız platformlara entegre edilebileceği üzerine araştırmalar yer almaktaydı. Türkiye'nin bu ilk araştırma ve tasarım çalışmaları, 2004'te yapılan orta irtifa uzun havada kalışlı (MALE) İHA üretimi ihalesiyle sonuçlanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri yapılacak İHAnın tüm hava koşullarında çalışacak kameralarla donatılması ve 30.000 fitin (yaklaşık 9.150 metre) üstünde en az 24 saat uçabilme kapasitesi olmasını şart koşmuşlardır. Sorumluluk Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.'ye (TUSAŞ, diğer bir kısaltmasıyla TAI) verilmiştir. ANKA ismi verilen ilk yerli İHA'nın geliştirilme süreci hakkında çok az bilgi yayınlanmış olsa da raporlar ANKA'nın testlerinin istenildiği ölçüde olumlu sonuçlar vermediğini göstermektedir. Söylenene göre İHA birden fazla kere kaza yapmıştır, bu da seyrüsefer sırasında dengeyle ilgili sorunları olduğunu akla getirmektedir.[1] Yine de TSK, ANKA'yı Güneydoğu ve Kuzey Irak semalarında yapılan belli bir miktar sortide kullandığını iddia etmektedir. TUSAŞ uçağın silahlı bir türevini yapma planlarını açıklamıştır ve ANKA'yı yakın zamanda ihraç etmeyi ummaktadır.

Türkiye aynı zamanda İsrail ve ABD'deki yabancı tedarikçilerden de birden fazla farklı İHA almaya çalışmıştır. Türkiye ilk olarak 1995 yılında, General Atomics'in ürettiği Gnat'ı ithal etmiştir. Bu İHA 1980lerin sonunda tasarlanmış ve ABD tarafından 1990'lar boyunca gözetleme için kullanılmıştır. Daha sonra uçağın yerini Predator almış olsa da, istihbarat, gözetleme ve keşif (İGK) amacıyla CIA ve ABD Ordusu tarafından kullanılmaya devam etmiştir. Türkiye 22 adet Gnat almıştır ve bunların belirli bir miktarını hala Güneydoğu'daki görevler için kullandığı düşünülmektedir.

Türkiye aynı zamanda İsrail tarafından üretilen Aerostar, Heron ve Searcher IHA'larını satın almıştır. O noktadan itibaren TSK, Güneydoğu'da ve Irak, Suriye ve İran sınırındaki PKK hedeflerini gözetlemek için neredeyse sadece Heronları kullanmıştır. Orta irtifa uzun havada kalışlı bir İHA sistemi olan Heron, 10.000 ila 30.000 fit (yaklaşık 3.000 ila 9.000 metre) arasında 52 saate kadar uçma özelliğine sahiptir. Ankara uçağın alımı için anlaşmayı 2005'te tamamlamış olsa da, teslimat 2010'a kadar geciktirilmiştir. Teslimattaki gecikme Türk yapımı

[1] David Cenciotti, "Prototype of Turkey's first armed drone crashes during test flight. Again," The Aviationist, 1 October 2012, http://theaviationist.com/2012/10/01/anka/; "Unmanned air vehicle ANKA fails final test," *Hurriyet Daily News,* 29 September 2012, http://www.hurriyetdailynews.com/unmanned-air-vehicle-anka-fails-final-test.aspx?pageID=238&nid=31278.

parçaların İsrail yapımı uçak kasasına entegre edilmesinde çıkan sorunlardan kaynaklanmıştır. Tam olarak söylemek gerekirse, "Aselsan'ın Aselfir 300T elektro-optik kamera, kızıl ötesi ve lazer menzil bulucu/izleyici tureti 93 kg/205 pound ağırlığındadır, bu da İsrail tarafından kullanılan 145-155 poundluk IAI MOSP turetlerinden veya Predatorlerde kullanılan 155 poundluk AAS-52 sisteminden kayda değer şekilde fazladır."[2] Bu ilave ağırlık Heron'un tavan ve havada kalma süresini kısıtlamış ve ihalede başta belirlenen özelliklerin tutturlamamasına neden olmuştur. İsrailli konsorsiyum bu ilave ağırlığı motor gücünü arttırarak telafi etmeye çalışmış ancak teslimat yine de ertelenmiştir. TSK'ın acil ihtiyacını karşılamak için Türkiye 2007'de üç adet Aerostar İHA kiralamıştır. İHAlar 2008'de teslim edilmiş ve Heronlar 2010'da teslim edilinceye kadar geçici olarak açığı kapatmak için kullanılmışlardır. İsrail aynı zamanda Türkiye'ye TSK personelini eğitmek için teknisyen ve operatör ekipleri göndermiştir, ancak bunlar Mavi Marmara güvertesinde 9 Türk vatandaşının öldürülmesinden sonra Haziran 2010'da geri gönderilmişlerdir.

Türkiye aynı zamanda Amerika'nın ürettiği Predatör İHA'sını satın almayı öncelik haline getirmiştir. Ankara'nın "bir kısmı silahlı kapasiteye sahip olan dört General Atomics MQ-1 Predatör İHA ve altı MQ-9 Predatör İHA'yı"[3] alma talebinde bulunduğu da iddia edilmektedir. Başkan Barack Obama'nın Türkiye'nin talebini desteklediği, ancak Türk yetkililere, Türkiye ve İsrail arasındaki sorunlu ilişki yüzünden ABD Kongresi'nin silahlı İHA'lara dair herhangi bir anlaşmanın yapılmasına razı olmasının pek olası olmadığını söylediği iddia edilmiştir.[4] Bu ekipmanın Türkiye'ye ihracatına aynı zamanda, İHAlar gibi çift kullanımlı ürünlerin satışına ve ihracatına kısıtlamalar koyan, ABD'nin karmaşık ihracat kontrol kanunları da kısmen engel olmuştur.[5] ABD'nin bu kanunları yumuşatmak adına çalışmalar yaptığına dair işaretler var olmasına rağmen, söz konusu yasanın silahsız İHAların ihracatına dair kısıtlamaları hafifletmeye odaklandığı gözükmektedir. Yine de Ankara, ABD'ye kendisine Predatörün silahlı modelini satması için ısrar etmeye devam etmektedir. Fakat Türkiye'nin çabalarından bu aşamada ve Kongredeki genel hava muvacehesinde sonuç alması pek mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla Ankara, ANKA'nın kendi silahlı modelini geliştirmeye çalışmaya devam edecektir. Fakat ABD Türkiye'ye dört tane silahsız Predatör vermeyi kabul etmiştir. İHAlar İncirlik hava üssünde konuşlandırılmışlardır ve ABD'li özel bir yüklenici firma olan Battlespace Flight Services'in pilotları tarafından kumanda edilmektedirler.[6] İHAlar Güneydoğu ve Kuzey Irak'ta PKK hareketlerini gözlemlemek için ve hava saldırıları için hedef belirlemede kullanılmaktadırlar. Bu İHAlar

---

[2] "Israeli Manufacturers' Turkish UAV Contract," Defence Industry Daily, 22 December 2011, http://www.defenseindustrydaily.com/israeli-manufacturers-win-150m-turkish-uav-contract-updated-0389/.

[3] Jim Zanotti, "Turkey – U.S. Defense Cooperation: Prospects and Challenges," Congressional Research Service, 8 April 2011, http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/R41761.pdf.

[4] Emre Peker, "Turkish Bid for Drones Stalls in Congress, President Gul Says," *Bloomberg News,* 22 May 2012, http://www.bloomberg.com/news/2012-05-22/turkish-bid-for-drones-stalls-in-congress-president-gul-says.html.

[5] Doug Palmer and Jim Wolf, "Pentagon OK with selling US drones to 66 countries," Reuters, 6 September 2012, http://usnews.nbcnews.com/_news/2012/09/06/13695931-pentagon-ok-with-selling-us-drones-to-66-countries?lite.

[6] Micah Zenko and Emma Welch, "Where the Drones are," *Foreign Policy.com,* 29 May 2012, http://www.foreignpolicy.com/articles/2012/05/29/where_the_drones_are?page=0,1.

Türkiye'de konuşlandırılmış ve Türk askeri görevleri için kullanılıyor olsa da Amerika'nın kontrolü altındadırlar.

Türkiye, İHA alma ve geliştirme çabalarıyla birlikte, seyir füzesi programına da yatırım yapmıştır. Türkiye öncelikle 1986 yılında ABD yapımı Harpoon gemisavar seyir füzesi almıştır. Füzenin menzili 60 deniz milinden fazladır ve temel olarak yüzey gemilerine karşı kıyı müdafaası olarak kullanılmaktadır. TSK ayrıca 200 yılında Fransa'dan 25 MM-38 Exocet gemisavar seyir füzesi almıştır. Bu füzenin 40 kilometre menzili vardır ve moturunun Türkiye'nin yerli turbojet motoru programının temelini oluşturduğu rivayet edilmektedir.

Türkiye'nin füzeleri dışarıdan tedarik etmek istemesine rağmen, Ankara'nın insan hakları ihlalleri ve teknoloji transferi talepleri Türkiye'nin askeri ithalatını kısıtlamıştır. 1990'ların sonunda Türkiye gelişmiş askeri silahlarının çoğunu tedarik etmek için İsrail'e yönelmiştir. 1997'de Türkiye'nin Roketsan ve İsrail'in Rafael firmaları Popeye-II seyir füzesini birlikte üretmek için bir anlaşma imzalamışlardır.[7] Havadan fırlatılan seyir füzesinin 150 km menzili vardır. Birlikte üretim programı hakkında çok az şey biliniyor olsa da, Türkiye 1998'de 46 142A/Popeye-1 seyir füzesi satın almıştır.[8] 80 km menzilli bu füzeler 2002'de teslim edilmiş ve Türk F-4'lerine yerleştirilmiştir. Türkiye aynı zamanda 1999 yılında 76 milyon dolara 108 adet İsrail yapımı Harpy model İHA satın almıştır.[9] Bu insansız sistem, önceden programlanmış bir hedefin üzerinde dolanıp, düşman radar emisyonlarını arayarak hava savunmalarına saldırmak ve yok etmek için tasarlanmıştır. Hedef tanımlandığı anda Harpy saldırı moduna geçer ve hedefe doğru dalışa geçer. İHA'nın savaş başlığı hedefin sadece birkaç metre üstünde patlayarak patlama çapını azami seviyeye çıkarmak ve radarın anteninin imha edilmesini garantilemek için tasarlanmıştır.[10]

Türk hükümeti, kendine koyduğu, askeri ekipman için dış tedarikçilere olan bağımlılığını azaltma hedefine erişmeye yardımcı olmak için, yerli seyir füzesinin araştırılması ve geliştirilmesi için kaynak ayırmıştır. TÜBİTAK SAGE, Savunma Sanayii Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü, Hassas Güdümlü stand-off mühimmat (SOM) geliştirilmesi için 80 milyon dolarlık bir kontrat imzalamıştır. Program 2006'da başlamış ve ilk uçuş testi 2010 senesinde Karadeniz üzerinde yapılmıştır. Füze 2011'de bir F-4'ten fırlatılmış ve söylenilene göre 185 kilometre uçup, önceden belirlenmiş hedefini vurmuştur.[11] SOM Fransız yapımı Microturbo TR-40 turbojet motoruyla çalışmaktadır.[12] Türkiye 2011'de yedek turbojet moturunun yerel olarak üretilmesi için Kale Aero'ya bir ihale vermiştir. Moturun, TR-40'ın en iyi özelliklerini, Amerikan Harpoon füzesinde kullanılan Teledyne CAE J402 serisininkine

---

[7] Philip Robins, *Suits and Uniforms: Turkish Foreign Policy Since the Cold War* (London: Hurst & Company), 198 – 200.

[8] SIPRI Arms Transfers Database, Transfers of major conventional weapons: sorted by supplier. Deals with deliveries or orders made for year range 1990 to 2011, Information generated on 10 January 2013.

[9] A.g.e

[10] "Harpy Air Defense Suppression System," Defense Update: International Online Defense Magazine, updated 4 March 2006, http://defense-update.com/directory/harpy.htm#cont.

[11] "Turkish cruise missile design breaks cover," *Flight Global: Aviation Connected,* 14 September 2011, http://www.flightglobal.com/news/articles/dsei-turkish-cruise-missile-design-breaks-cover-362026/.

[12] "Kale Aero will develop indigenous turbojet engine for SOM ALCM," Monch Turkiye, accessed 4 January 2013, http://www.monch.com.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=158.

benzediği düşünülen sistemlerle bir araya getirmesi öngörülmektedir.[13] Türkiye SOM'un menzilini 1.500 kilometreye kadar çıkarmak istediğini belirtmiştir.

Türkiye'nin Balistik Füze Programı: Güdümsüz Roketlerden Savaş Meydanı Füzelerine

Türkiye 1980'lerden beri füzeler ve güdümsüz roketler yapmaktadır. Wiftah Shapir ve Gallia Lindenstrauss'a göre Türkiye öncelikle "1990'ların başında piyade ve komandolar için 107 milimetre (mm) kalibreli T-107 roketini ve (Yugoslavya'nın yardımıyla geliştirilen) 122 mm kalibreli T-122 Sakarya roketini"[14] geliştirmiştir. Diğer ülkeler gibi Türkiye de güdümsüz roket programından edindiği deneyimi balistik füze geliştirilmesinde kullanmıştır. Ankara öncelikle ABD ordusunun Taktik Füze Sistemine benzer bir sistemin birlikte geliştirilmesi için ABD ile ortaklık kurmayı hedeflemiştir, ancak taraflar hiçbir zaman teknolojik transferinin koşulları üzerinde mutabakata varamamışlardır.[15] Bu sorunlara rağmen Türkiye 1996 senesinde Lockheed Martin'den 72 MGM-140A ATACMS karadan-karaya füze bataryası satın almıştır.[16] Füze ilk olarak 1982'de geliştirilmiştir ve savaşta kullanılmış tek karadan-karaya füze olma özelliğini taşımaktadır. Füzenin 300 km menzili vardır ve GPS destekli atalet kılavuz sistemiyle donatılmıştır.[17] Füze SAM alanlarını ve komuta ve kontrol merkezlerini hedeflemek ve imha etmek için tasarlanmıştır, ancak TSK tarafından kullanımı hakkında bir bilgiye erişilememektedir.

Teknoloji transferi ve ortaklaşa geliştirmeye dayanan bir askeri alım politikası izlemeye devam eden Ankara, roket ve füze alımı ve ortaklaşa geliştirilmesi için Çin'e de yönelmeyi tercih etmiştir. Çinli firmaların teknoloji transferinin de yardımıyla Türkiye, ilk olarak 100 km menzilli T-300 Kasırga top roketini üretmiştir.[18] Taraflar aynı zamanda Roketsan'ın J-serisi kısa menzilli balistik füze üretiminde de işbirliği yapmışlardır. J-600 T Yıldırım, Çin'in WS-1 güdümsüz roket sistemine dayanmaktadır. Füzenin 150 km menzili ve 480 kilo ağırlığında bir savaş başlığı olduğu söylenmektedir. J-600'ün GPS ve atalet kılavuz sistemini kullanmaktadır ve bildirilene göre 75 metrelik bir çevrimsel hata olasılığı vardır.[19] TSK'nın halihazırda altı bataryayı kullanımda bulundurduğu belirtilmektedir, ancak çatışmada kullanıldıklarına dair serbestçe erişilebilir bir bilgi yoktur. Çin'in WS-1'i büyük çaplı yüzey hedeflerine saldırmak için tasarlanmıştır ve düşman zırhlı araçlarına saldırmak için tasarlanan bir savaş başlığı

---

[13] A.g.e

[14] Yiftah Shapir and Gallia Lindenstrauss, "Plotting the Trajectory of Turkey's Ballistic Missile Program," WMD Junction, The James Martin Center for Nonproliferation Studies, 4 November 2012, http://wmdjunction.com/121102_turkey_ballistic_missiles.htm.

[15] A.g.e

[16] SIPRI Arms Transfers Database, Transfers of major conventional weapons: sorted by supplier. Deals with deliveries or orders made for year range 1990 to 2011, Information generated on 10 January 2013.

[17] ATACMS: Long Range Precision Tactical Missile System, Lockheed Martin Fact Sheet, 2011, http://www.lockheedmartin.com/content/dam/lockheed/data/mfc/pc/atacms-block-1a-unitary/mfc-atacms-block-1a-unitary-pc.pdf.

[18] A.g.e

[19] Project J (J-600T), Missile Threat, A Project of the George C. Marshall and Claremont Institute, updated 13 November 2012, http://missilethreat.com/missiles/project-j-j-600t/?country=turkey#turkey.

vardır, bu da TSK'nın bu füzenin yüzeyden-yüzeye hedeflere ve tank formasyonlarına karşı etkili bir silah olduğunu düşündüğünü göstermektedir.[20]

Türk hükümeti 2011'de 2.500 kilometre menzilli bir balistik füze geliştirme planını açıklamıştır. Program hakkında az bilgi verilmiştir, ancak hükümet bu füzeyi hem uydu fırlatmalarında hem de ülkenin savunma kapasitesini geliştirmekte kullanmak istediğini belirtmiştir. Geliştirme sözleşmesi TÜBİTAK SAGE'ye verilmiş, o da önümüzdeki iki sene içinde bir prototipi denemeyi planladığını açıklamıştır.[21] Ancak bu plan fazla iddialı gibi durmaktadır. Ayrıca Türk hükümeti, programın nihai amacı hakkında bilgi paylaşmamaktadır. Türk yetkililer bağımsız olarak uydu fırlatma kapasitesine sahip olmayı istediklerini belirtmiş olsalar da, programın askeri boyutuna dair hiçbir bilgi verilmemiştir. Hükümet bunun yerine oldukça yuvarlak bir dil kullanarak füzenin Türk savunmasını güçlendirmek için kullanılacağını söylemiş, ama füze programının önerilmesindeki mantıksal temeli açıklamamıştır.

Uzun Menzilli Hava Savunma Sistemleri: Yavaş İlerleme

Saldırıya dayalı füze programlarının yanı sıra, TSK aynı zamanda Orta Doğu'da Scud'dan türetilmiş füzelerin yayılmasına karşı korunmak için füze savunma sistemleri satın almaya da çalışmıştır. Ankara öncelikle 1997 senesinde Arrow füze savunma sistemi için İsrail'in kapısını çalmış; ancak söz konusu anlaşma teklifi Türkiye'nin 2001 yılında yaşadığı mali krizden sonra iptal edilmiştir. 2009 senesinde Türkiye uzun menzilli hava ve füze savunma sistemi tedarik etmek için ikinci bir ihale yapacağını duyurmuştur. Ankara şu anda ilgili teklifleri değerlendirmektedir: Karadan-Havaya Füze Platformu/Zemini Aster 30'un imalatçısı Eurosam; Patriot bazlı hava savunma sistemlerinin yapımcısı Amerikan Raytheon ve Lockheed Martin ortaklığı; S300'ü pazarlayan Rusya'nın Rosoboronexport'u; ve HQ-9'unu teklif eden CPMIEC (Çin Yüksek İsabetli Makine İhracat-İthalat Şirketi). Fakat ihale süreci sürüncemede kalmıştır ve Türkiye ihaleyi kimin kazanacağını belirlemek gözle görünür bir aşama kaydetmemiştir. Ankara tercihini en iyi teklifi verenden yana yapacağını söylemiştir, fakat Çin ve Rus sistemleri NATO sistemleriyle uyumsuzdur. Dolayısıyla genel görüş, Türkiye'nin, bunlar NATO'nun planlanan füze kalkanına entegre edilebileceğinden ötürü, ABD ya da Avrupalı sistem arasında bir tercih yapacağıdır.

Türkiye şu aşamada Amerikan Hawk uçaksavar sistemi ve İngiliz Rapier'ini kullanmaktadır. Bu sistemler uçakları önlemekte çok başarılı olsalar da, balistik ya da seyir füzelerini önleme kabiliyetleri yoktur. Türkiye Ocak 2013'te füze savunması ihalesi için kararını ertelemiş ve bu konuda daha fazla görüşme yapmayacağını belirtmiştir.[22] Neredeyse beş yıldan sonra

---

[20] WS-1 WeiShi [Guardian], Global Security.org, page last modified on 7 November 2011, http://www.globalsecurity.org/military/world/china/ws-1-specs.htm.

[21] Umit Enginsoy, "Turkey aims to increase ballistic missile ranges," *Hurriyet Daily News,* 1 February 2012, http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-aims-to-increase-ballistic-missile-ranges.aspx?pageID=238&nID=12731&NewsCatID=345.

[22] "Turkey's defense committee delays decision on air defense system," *Today's Zaman,* 4 January 2013, http://www.todayszaman.com/news-303044-turkeys-defense-committee-delays-decision-on-air-defense-system.html.

Savunma Sanayii İcra Komitesi (SSİK) yerli üreticileri füzesavar sistem geliştirmeye teşvik edeceklerini bildirmiştir.[23]

Türkiye füze savunması planlarının boyutuna ya da geliştirilmesi için öngörülen zaman çizelgesine dair bir açıklama yapmamıştır. Fakat Haziran 2011'de, Türkiye'nin en büyük savunma firması Aselsan'a, Türkiye'nin planlanan füze savunma sisteminin hem alçak seviye hem orta irtifa parçaları için tüm radar, atış kontrolü, komuta ve kontrol ve haberleşme sistemlerinin geliştirilmesi için 1 milyar dolar değerinde bir kontrat verilmiştir.[24] İhaleyi müteakip, Başbakan Erdoğan Aralık 2011'de, TÜBİTAK'a, Türk sanayii tarafından yapılacak bir uzun menzilli füze kalkanı geliştirilmesi çağrısında bulunmuştur.[25]

Sonuç

Türkiye seyir füzeleri, balistik füzeleri ve İHA almak ve geliştirmek için aslında önemli adımlar atmıştır. Ankara hedeflerini tutturmakta dış tedarikçilerden edindiği teknoloji ve alıma dayanmıştır. Görünüşe göre programın amacı, TSK'ya, PKK ile mücadelesinde daha fazla esneklik sağlamak ve söz konusu balistik füze programı olduğunda, zararsız bir uzay programından, geniş yüzey hedeflerine yapılacak isabetli saldırıları kapsayan büyük bir görev paletinin icra edilmesini mümkün kılacak bir platform edinilmesidir. Fakat hala Türkiye'nin balistik füzeye ihtiyacı olup olmadığı kesin değildir. Ankara programın nihai amacı konusunda açık sözlü olmamıştır. Ankara programa devam etmeye karar verirse, füzenin yapımı büyük olasılıkla uluslararası camiada soru işaretlerine yol açacaktır.

Türkiye'nin füze programı hala büyük oranda dış yardıma ve teknoloji transferine dayanmaktadır. Ankara büyük çapta teknoloji transferi konusundaki ısrarının, Türkiye'nin kendi yerli silah sanayiinin de atılım yapmasına yardımcı olacağını ummaktadır. Türkiye kendi füzelerini üretmek için gerekli deneyime sahip olduktan sonra, Ankara bunları TSK'nın kullanımına sunmayı ve kürevi silah piyasasındaki payını genişletmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla program görünürde Türkiye'nin kapasitesini geliştirmeyi hedeflese de, aynı azmanda ülkenin sanayi temelini daha fazla geliştirmeyi de hedeflemektedir. Ayrıca sistemler NATO platformlarıyla uyumlu olmak üzere tasarlanmaktadırlar, bu da Ankara'nın Atlantik ötesi güvenlik çerçevesine bağlı kalmaya devam ettiğini göstermektedir. Fakat Ankara aynı zamanda, daha serbest bir dış siyaset izleyebilmek için dış askeri tedarikçilere olan bağımlılığını kırmak da istemektedir. Türkiye'nin, bu noktaya kadarki, hem avantajlı teknoloji transferi koşulları, hem de Türk tasarımı sistemler için belirli bir pay bırakılmasının talep edilmesini içeren, silah alımı yaklaşımını değiştirmesi beklenmemektedir. Bu yaklaşım, Ankara'nın sadece yabancı yapımı askeri sistemleri satın almayı değil, aynı zamanda yerli kapasitelerini geliştirmek için bilgi edinmeyi de istediğini göstermektedir.

---

[23] "Gov't undecided on missile contract but favors local developers," *Today's Zaman,* 4 January 2013, http://www.todayszaman.com/news-303094-govt-undecided-on-missile-contract-but-favors-local-developers.html.

[24] Burak Ege Bekdil and Umit Enginsoy, "Aselsan Wins $1B Turkish Air Defense Contract," *Defense News,* 23 June 2011, http://www.defensenews.com/article/20110623/DEFSECT01/106230308/Aselsan-Wins-1B-Turkish-Air-Defense-Contract.

[25] "Turkey to beef up missile system relying on Turkish industrial sources," *Today's Zaman,* 29 December 2011, http://www.todayszaman.com/news-267131-.html.